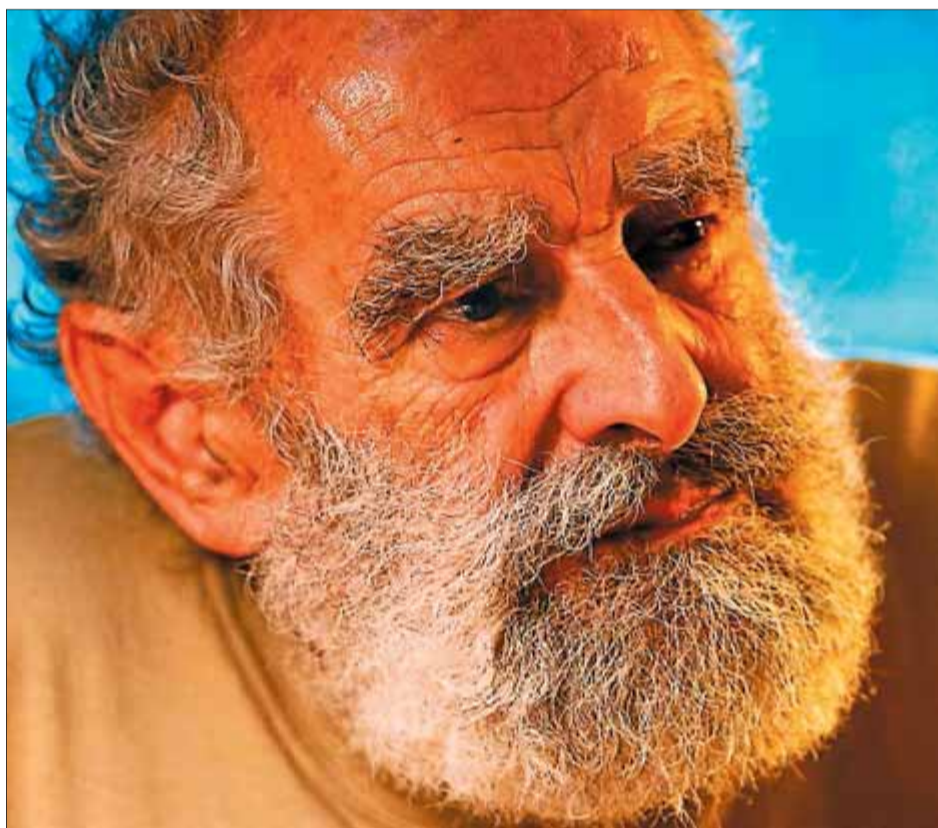

'In memoriam'

El cartellista republicà

El pintor, fotògraf i memorialista Carles Fontserè va morir el 4 de gener passat als 90 anys d'edat • Hi ha molts motius per recordar-lo, però en especial pels seus cartells per a la CNT-FAI, la UGT i el POUM • Ferran Aisa

Carles Fontserè i Carrió (Barcelona, 1916 - Girona, 2007) va destacar com a dibuixant, cartellista, pintor, il·lustrador, escenògraf, fotògraf i, darrerament, memorialista. Sens dubte és un referent del cartellisme de la Guerra Civil Espanyola. L'any 1936, amb només 20 anys, va participar en la creació del Sindicat de Dibuijants Professionals de Catalunya, un organisme artístic en què van destacar Helios Gómez, Martí Bas, Josep Bartolí, Rafael Tona... Carles Fontserè va col·laborar estretament amb les organitzacions revolucionàries i antifeixistes pintant cartells per a la CNT-FAI, la UGT, el PSUC i el POUM. Un dels seus cartells més coneguts és el del camperol que aixeca la falç mentre darrere seu tremola la bandera de la FAI al clam de "Llibertat!".

Carles Fontserè va ser un artista multidisciplinari. PERE VIRGILI

Després de la guerra, Fontserè s'exilià a França i, posteriorment, visqué a Mèxic i als Estats Units. A Nova York va treballar de taxista i es va dedicar a la fotografia, precisament fou en aquesta ciutat on va conèixer la que

fou la seva companya, la nord-americana d'origen català Terry Broch. L'any 1973 va tornar a Catalunya i es va instal·lar en una masia a Porqueres, molt a prop de Banyoles. Des d'aquell espai

paradisíac va continuar la seva tasca artística. Fontserè va dibuixar una nova obra cartellística per encàrrec d'entitats i institucions, i, finalment, es va dedicar a redactar les seves memòries,

de les quals s'han publicat tres volums.

Una de les entitats que van acollir l'artista en la Transició fou l'Ateneu Enciclopèdic Popular (AEP). Precisament per encàrrec

Fontserè va col·laborar amb organitzacions revolucionàries

cartells de la Guerra Civil al Museu d'Història de Catalunya. Enguany, els dos artistes han exposat la seva obra fotogràfica, Centelles a la Virreina, i Fontserè, amb el tema de Nova York, a l'Espai Cultural Caja Madrid.

Entre els cartells de l'AEP fets per Fontserè destaquen els següents: *Francesc Layret* (1983), *La resistència catalana, 1939-1951* (1985), *L'anarquisme i la Guerra Civil* (1986) i *Francesc Ferrer i Guàrdia i l'Escola Moderna* (1990), que podeu veure a sota. Carles Fontserè va fer altres treballs cartellístics, entre els quals destaca l'encàrrec que li va fer la Universitat Catalana de Prades de Conflent, per a la qual féu una versió del mític camperol, però aquesta vegada amb la senyera. Darrerament va comprometre's en la campanya de la Comissió de la Dignitat pel retorn dels papers de Salamanca.

d'aquesta entitat barcelonina, Fontserè va fer nous dibuixos que foren editats en forma de cartell, postal o portada de llibre. També fou l'AEP el primer organisme a exposar l'obra del cartellista. El 1982, a la Casa de la Caritat, es va poder veure l'exposició *Imatges de la Guerra Civil, 1936-1939: Carles Fontserè i Agustí Centelles*. Era un homenatge, tal vegada el primer que se'ls feia a Catalunya després del retorn dels exilis respectius.

El cartellista i el fotògraf van ser nomenats socis d'honor de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. Posteriorment, Fontserè va fer altres exposicions, com la del Pati Llimona de l'any 2000, i va participar en la mostra de

La desaparició de Carles Fontserè deixa un gran buit, perquè era una d'aquelles persones que formen part d'una mena d'homages en extinció, aquells vells autodidactes que eren tocats per la vareta màgica de la saviesa.

Xulio
Ricardo
Trigo

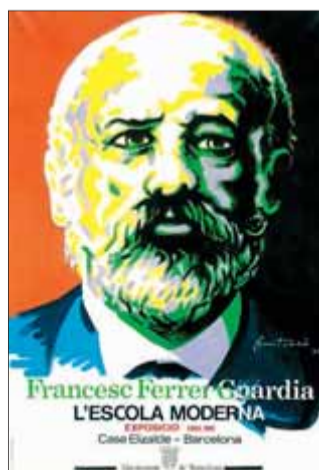
Memòries
de referència

Potser hi ha hagut pocs moments més negres per a l'art català que l'exili provocat per la victòria de les tropes franquistes el 1939. Obligats a marxar, nombrosos artistes i intel·lectuals van deixar un pobre panorama després de protagonitzar un esclat creatiu sense precedents. Bona part d'aquest moviment va tenir relació amb la guerra i vam trigar molts anys a prendre de nou contacte amb els resultats, ben bé fins que es va acabar la dictadura.

Un dels camps destacats en l'art d'aquells temps difícils va ser el cartellisme i, d'entre els seus representats, la figura inoblidable de Carles Fontserè. Seria estrany ara mateix, fins i tot per als que no van viure la

guerra, no reconèixer el camperol amb el braç enlaire i la falç a la mà, encapçalat per la paraula *llibertat*. Des de París fins a Nova York, passant per Mèxic i els camps de concentració francesos, Fontserè va viure amb intensitat el seu exili, però el llibre que ara es reedita és el primer d'unes memòries que van suposar als anys 90 del segle passat un fresc esplèndid sobre l'art i la societat de l'època, i que es completen amb els volums *Un exiliat de tercera* (1999) i *París, Mèxic, Nova York* (2004).

Memòries d'un cartellista del 36 (1931-1939) és el volum d'un artista que va posar l'ànima en tots els seus treballs, i també un gran testimoni escrit del que van ser els

Un cartell fet per Fontserè

anys de la República i la Guerra Civil, en l'àmbit artístic i en el social. En bona mesura perquè l'autor no només destaca

Aquest llibre ens permet saber més sobre com podia haver estat l'art a Catalunya

per la seva perícia plàstica, també hi trobem una especial aptitud a l'hora de retratar ambients i d'analitzar fets que no per llunyans ens resulten menys interessants. A més, s'afegeixen fotografies per il·lustrar les seves paraules.

El conjunt d'aquest llibre ens dona una oportunitat excepcional de saber més sobre com podria haver estat l'art a Catalunya si no s'haguessin tallat les ales d'uns personatges que marxaven amb pas ferm cap a la modernitat. Un llibre, doncs, de referència, imprescindible, apassionant.

Memòries d'un cartellista del 36
Carles Fontserè

Proa. Barcelona, 2006